

ANALYTICKÉ INFORMACE

Vícečetné porody v Jihomoravském kraji v letech 1991 až 2006

Období od roku 1991 bylo pro obyvatelstvo České republiky obdobím významných ekonomických a sociálních změn. Tyto změny se následně promítly i do demografického, resp. reprodukčního chování obyvatelstva. Projevily se změnami v počtu narozených dětí a odvozených ukazatelů porodnosti, zvyšováním průměrného věku matky či zvyšováním podílu dětí narozených mimo manželství. Významnou změnou bylo také zvyšování podílu vícečetných porodů. Tato změna je dávana do souvislosti především s rozšířením asistované reprodukce, užíváním hormonálních přípravků a již uvedeným zvyšováním věku matek při porodu.

Tab. 1 Počet narozených v letech 1991 až 2006

Rok	Česká republika					Jihomoravský kraj				
	narození celkem	v tom		hrubá míra porodnosti ¹⁾	mrtvě narození na 1 000 narozených	narození celkem	v tom		hrubá míra porodnosti ¹⁾	mrtvě narození na 1 000 narozených
		živě	mrtvě				živě	mrtvě		
1991	129 850	129 354	496	12,5	3,82	14 359	14 306	53	12,6	3,69
1992	122 142	121 705	437	11,8	3,58	13 535	13 474	61	11,8	4,51
1993	121 470	121 025	445	11,7	3,66	13 601	13 556	45	11,9	3,31
1994	106 915	106 579	336	10,3	3,14	11 734	11 701	33	10,2	2,81
1995	96 397	96 097	300	9,3	3,11	10 340	10 310	30	9,0	2,90
1996	90 763	90 446	317	8,8	3,49	9 817	9 786	31	8,6	3,16
1997	90 930	90 657	273	8,8	3,00	9 707	9 673	34	8,5	3,50
1998	90 829	90 535	294	8,8	3,24	9 741	9 716	25	8,5	2,57
1999	89 774	89 471	303	8,7	3,38	9 577	9 547	30	8,4	3,13
2000	91 169	90 910	259	8,8	2,84	9 592	9 567	25	8,4	2,61
2001	90 978	90 715	263	8,9	2,89	9 644	9 626	18	8,5	1,87
2002	93 047	92 786	261	9,1	2,81	10 100	10 067	33	9,0	3,27
2003	93 957	93 685	272	9,2	2,89	10 032	10 007	25	8,9	2,49
2004	97 929	97 664	265	9,6	2,71	10 689	10 660	29	9,5	2,71
2005	102 498	102 211	287	10,0	2,80	11 173	11 149	24	9,9	2,15
2006	106 130	105 831	299	10,3	2,82	11 546	11 512	34	10,2	2,94

¹⁾ živě narození na 1 000 obyvatel

V tabulce 1 je uveden vývoj počtu narozených dětí v České republice a v Jihomoravském kraji za posledních 16 let. Obecné prvky vývoje byly společné – od roku 1991 počet narozených dětí klesal, minima dosáhl shodně v roce 1999, po tomto roku došlo opět k postupnému zvyšování počtu narozených dětí s tím, že skutečnost roku 2006 se počtem blíží roku 1994. V podstatě shodný vývoj zaznamenal i ukazatel hrubé míry porodnosti, v Jihomoravském kraji byl ovšem počet živě narozených dětí na 1 000 obyvatel s výjimkou roku 1991 a 1993 vždy oproti průměru České republiky nižší. Pro doplnění je zde uveden i přepočet mrtvě narozených, v republikovém měřítku je znatelný trend poklesu, v krajském měřítku hodnota spíše kolísá. V celkovém úhrnu let 1991 až 2006 připadlo v ČR na 1 000 narozených dětí 3,16 mrtvě narozených, v Jihomoravském kraji to bylo 3,03 mrtvě narozených na 1 000 narozených dětí.

Tab. 2 Počet narozených v okresech Jihomoravského kraje v letech 1991 až 2006

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
počet narozených celkem																
Jm kraj	14 359	13 535	13 601	11 734	10 340	9 817	9 707	9 741	9 577	9 592	9 644	10 100	10 032	10 689	11 173	11 546
Blansko	1 451	1 289	1 386	1 176	1 102	988	1 034	1 003	892	910	906	946	975	1 003	1 015	1 049
Brno-město	4 515	4 127	4 085	3 533	3 158	3 011	2 972	3 000	3 068	3 138	3 246	3 437	3 372	3 614	3 912	4 066
Brno-venkov	1 986	1 902	1 874	1 660	1 463	1 420	1 404	1 420	1 440	1 374	1 448	1 470	1 502	1 652	1 802	1 928
Břeclav	1 597	1 624	1 614	1 380	1 158	1 086	1 038	1 110	1 125	1 065	1 005	1 011	1 036	1 172	1 134	1 172
Hodonín	2 130	2 004	2 034	1 824	1 497	1 437	1 400	1 416	1 335	1 324	1 269	1 411	1 286	1 375	1 388	1 449
Vyškov	1 120	1 067	1 095	887	790	744	772	724	715	736	742	810	773	849	825	814
Znojmo	1 560	1 522	1 513	1 274	1 172	1 131	1 087	1 068	1 002	1 045	1 028	1 015	1 088	1 024	1 097	1 068
hrubá míra porodnosti - živě narození na 1 000 obyvatel																
Jm kraj	12,6	11,8	11,9	10,2	9,0	8,6	8,5	8,5	8,4	8,4	8,5	9,0	8,9	9,5	9,9	10,2
Blansko	13,4	11,9	12,8	10,9	10,2	9,1	9,5	9,3	8,2	8,4	8,4	8,8	9,1	9,3	9,4	9,7
Brno-město	11,6	10,6	10,4	9,0	8,1	7,7	7,7	7,8	8,0	8,2	8,6	9,2	9,1	9,8	10,6	11,1
Brno-venkov	12,7	12,2	12,0	10,6	9,4	9,0	8,9	9,0	9,0	8,6	9,1	9,1	9,2	10,0	10,4	11,0
Břeclav	12,8	13,0	12,8	11,0	9,2	8,7	8,3	8,9	9,0	8,5	8,1	8,1	8,4	9,5	9,2	9,5
Hodonín	13,1	12,4	12,5	11,2	9,2	8,8	8,6	8,8	8,3	8,2	7,9	8,8	8,1	8,7	8,8	9,2
Vyškov	12,8	12,2	12,6	10,2	9,1	8,6	8,9	8,3	8,2	8,5	8,5	9,3	8,9	9,7	9,5	9,3
Znojmo	13,7	13,3	13,2	11,1	10,2	9,9	9,5	9,3	8,7	9,1	9,0	8,9	9,5	9,0	9,6	9,3

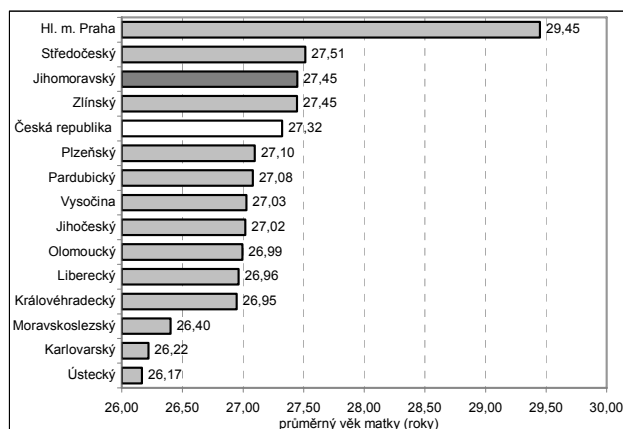
ANALYTICKÉ INFORMACE

Počet narozených dětí se ve sledovaném období snížil také ve všech okresech Jihomoravského kraje, samozřejmě také poklesl ukazatel hrubé míry porodnosti. V letech 1991 až 2000 byl ukazatel hrubé míry porodnosti nejnižší v okrese Brno-město, od roku 2001 to byl okres Hodonín (s výjimkou roku 2002, kdy byla nejnižší hodnota zaznamenána v okrese Břeclav). Ze 16 sledovaných let byla devětkrát nejvyšší hodnota hrubé míry porodnosti vykázána v okrese Znojmo a třikrát v okrese Brno-venkov. Právě okres Brno-venkov byl velikostí ukazatele hrubé míry porodnosti ve všech letech sledovaného období nad úrovní krajského průměru.

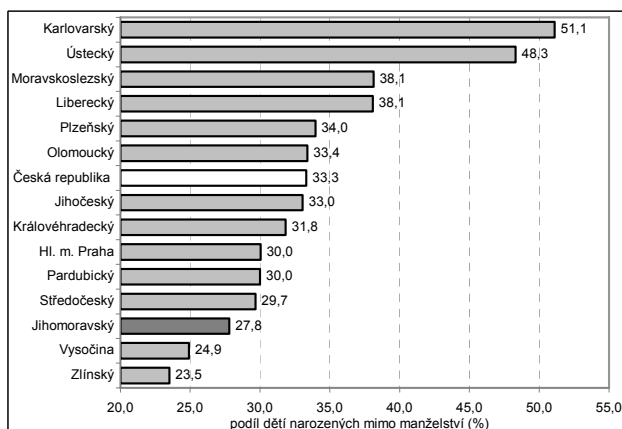
V úvodu bylo řečeno, že podstatnou změnou v souvislosti s porodností byl růst průměrného věku matky a růst podílu dětí narozených mimo manželství. K tomuto faktu lze stručně uvést, že v České republice v roce 1991 byl průměrný věk matky 24,6 roku (při narození prvního dítěte 22,2 roku) a pouze 9,8 % dětí se narodilo mimo manželství, v roce 2006 byl průměrný věk matky již 29,1 roku (27,3 roku u narození prvního dítěte) a mimo manželství se narodilo 33,3 % dětí. V Jihomoravském kraji byla situace obdobná, v roce 1991 byl průměrný věk matky také 24,6 roku (při narození prvního dítěte 22,3 roku) a pouze 7,7 % dětí se narodilo mimo manželství, v roce 2006 byl průměrný věk matky 29,2 roku (27,4 roku u narození prvního dítěte) a mimo manželství se narodilo 27,8 % dětí. Jak situace v této oblasti vypadala v roce 2006 v jednotlivých krajích ČR, to ukazuje graf 1. Průměrný věk matky při narození prvního dítěte v Jihomoravském kraji byl 3. nejvyšší, naopak podíl dětí narozených mimo manželství 3. nejnižší mezi ostatními krají.

Graf 1 Průměrný věk matky a podíl dětí narozených mimo manželství v roce 2006

Průměrný věk matky při narození prvního dítěte

Podíl dětí narozených mimo manželství

Tab. 3 Vícečetné porody

Rok	Česká republika						Jihomoravský kraj					
	počet porodů	jedno dítě	dvojčata	trojčata	čtyřčata	podíl vícečetných porodů (%)	počet porodů	jedno dítě	dvojčata	trojčata	čtyřčata	podíl vícečetných porodů (%)
1991	128 667	127 497	1 157	13	-	0,91	14 213	14 070	140	3	-	1,01
1992	120 958	119 791	1 151	15	1	0,96	13 394	13 256	135	3	-	1,03
1993	120 364	119 271	1 080	13	-	0,91	13 494	13 387	107	-	-	0,79
1994	105 888	104 876	998	13	1	0,96	11 626	11 519	106	1	-	0,92
1995	95 344	94 313	1 010	20	1	1,08	10 251	10 162	89	-	-	0,87
1996	89 668	88 604	1 034	29	1	1,19	9 709	9 604	102	3	-	1,08
1997	89 690	88 485	1 170	35	-	1,34	9 593	9 484	104	5	-	1,14
1998	89 338	87 869	1 447	22	-	1,64	9 597	9 457	136	4	-	1,46
1999	88 286	86 829	1 427	29	1	1,65	9 450	9 324	125	1	-	1,33
2000	89 754	88 363	1 368	22	1	1,55	9 465	9 341	121	3	-	1,31
2001	89 425	87 887	1 525	11	2	1,72	9 515	9 389	124	1	1	1,32
2002	91 502	89 979	1 502	20	1	1,66	9 923	9 750	169	4	-	1,74
2003	92 335	90 729	1 591	14	1	1,74	9 855	9 681	171	3	-	1,77
2004	96 078	94 246	1 813	19	-	1,91	10 480	10 273	205	2	-	1,98
2005	100 546	98 607	1 926	13	-	1,93	10 970	10 769	199	2	-	1,83
2006	103 985	101 855	2 115	15	-	2,05	11 306	11 066	240	-	-	2,12

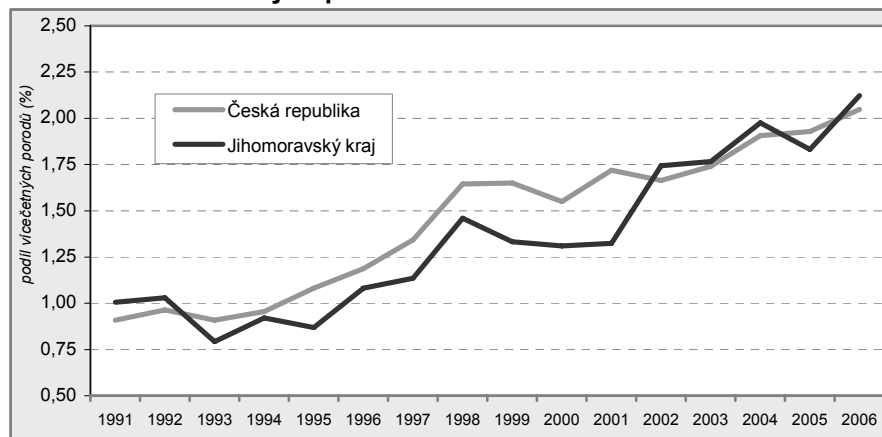
Z tabulky 3 je patrné, že v průběhu devadesátých let postupně přibývalo vícečetných porodů. V rámci České republiky byl tento trend zřetelnější, např. v roce 1995 na 100 porodů připadl 1 vícečetný porod, v roce 2006

ANALYTICKÉ INFORMACE

to byly již 2 vícečetné porody. V Jihomoravském kraji byly podíly vícečetných porodů vcelku nižší až do roku 2001 (rozmezí 0,87 % v roce 1995 až po 1,46 % v roce 1998), od roku 2002 však podíl výrazně vzrostl až na

2,12 % v roce 2006 a s výjimkou roku 2005 byl i vyšší než republikový průměr. U vícečetných porodů se jednalo převážně o porody dvojčat, porodů trojčat bylo výrazně méně a porody čtyřčat se vyskytovaly pouze výjimečně.

Graf 2 Podíl vícečetných porodů v letech 1991 až 2006

V letech 1991 až 2006 bylo v ČR zaznamenáno v úhrnu 22 627 vícečetných porodů, z tohoto počtu se jednalo o 22 314 porodů dvojčat (98,62 % z počtu vícečetných porodů), 303 porodů trojčat (1,34 %) a pouze o 10 porodů čtyřčat (0,04 %). V Jihomoravském kraji bylo za 16 let zaznamenáno celkem 2 309 vícečetných porodů, z toho byly dvojčata v 2 273 případech (98,44 %), trojčata jen v 35 případech (1,52 %)

a pouze jedenkrát se narodila čtyřčata (0,04 %), a to v roce 2001 v okrese Znojmo. V tabulce 4 a 5 jsou uvedeny údaje o porodech, resp. vícečetných porodech za okresy Jihomoravského kraje.

Tab. 4 Porody a vícečetné porody v okresech Jihomoravského kraje v letech 1991 až 2006

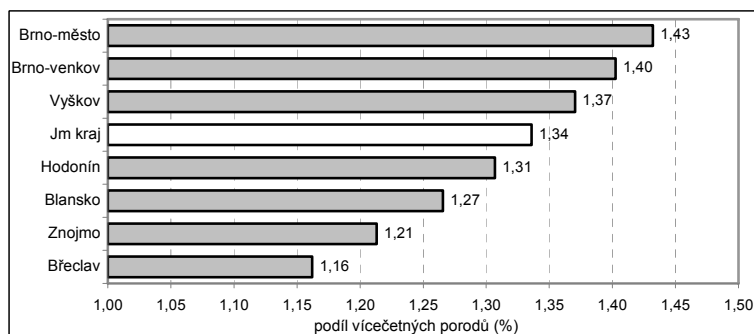
	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
počet porodů																
Jm kraj	14 213	13 394	13 494	11 626	10 251	9 709	9 593	9 597	9 450	9 465	9 515	9 923	9 855	10 480	10 970	11 306
Blansko	1 445	1 275	1 380	1 165	1 092	981	1 019	988	884	892	894	930	947	987	996	1 034
Brno-město	4 465	4 083	4 044	3 500	3 130	2 973	2 937	2 946	3 023	3 101	3 204	3 362	3 327	3 551	3 826	3 976
Brno-venkov	1 963	1 881	1 861	1 642	1 447	1 401	1 384	1 404	1 423	1 353	1 432	1 441	1 478	1 617	1 775	1 880
Břeclav	1 583	1 614	1 598	1 368	1 153	1 078	1 028	1 097	1 109	1 056	990	996	1 019	1 149	1 113	1 152
Hodonín	2 109	1 979	2 019	1 807	1 486	1 424	1 385	1 391	1 319	1 301	1 246	1 392	1 261	1 346	1 364	1 425
Vyškov	1 107	1 059	1 086	878	787	736	763	714	702	729	729	798	761	825	814	792
Znojmo	1 541	1 503	1 506	1 266	1 156	1 116	1 077	1 057	990	1 033	1 020	1 004	1 062	1 005	1 082	1 047
podíl vícečetných porodů (%)																
Jm kraj	1,01	1,03	0,79	0,92	0,87	1,08	1,14	1,46	1,33	1,31	1,32	1,74	1,77	1,98	1,83	2,12
Blansko	0,42	1,10	0,43	0,94	0,92	0,71	1,47	1,52	0,90	2,02	1,34	1,61	2,85	1,62	1,91	1,45
Brno-město	1,12	1,05	1,01	0,91	0,89	1,21	1,12	1,77	1,49	1,19	1,28	2,20	1,35	1,77	2,20	2,26
Brno-venkov	1,07	1,12	0,70	1,10	1,11	1,36	1,37	1,07	1,19	1,48	1,12	1,94	1,62	2,10	1,52	2,55
Břeclav	0,88	0,62	1,00	0,88	0,43	0,74	0,97	1,19	1,44	0,76	1,52	1,41	1,67	2,00	1,89	1,74
Hodonín	0,95	1,21	0,74	0,94	0,74	0,91	0,94	1,80	1,14	1,69	1,85	1,36	1,90	2,08	1,76	1,68
Vyškov	1,17	0,66	0,83	1,03	0,38	1,09	1,18	1,40	1,85	0,96	1,78	1,50	1,58	2,91	1,35	2,78
Znojmo	1,23	1,26	0,46	0,63	1,38	1,25	0,93	0,95	1,21	1,16	0,59	1,10	2,35	1,89	1,39	2,01

Tab. 5 Porody dvojčat, trojčat a čtyřčat v okresech Jihomoravského kraje

Rok	Blansko			Brno-město			Brno-venkov			Břeclav			Hodonín			Vyškov			Znojmo		
	2	3	4	2	3	4	2	3	4	2	3	4	2	3	4	2	3	4	2	3	4
1991	6	-	-	50	-	-	19	2	-	14	-	-	19	1	-	13	-	-	19	-	-
1992	14	-	-	42	1	-	21	-	-	10	-	-	23	1	-	6	1	-	19	-	-
1993	6	-	-	41	-	-	13	-	-	16	-	-	15	-	-	9	-	-	7	-	-
1994	11	-	-	31	1	-	18	-	-	12	-	-	17	-	-	9	-	-	8	-	-
1995	10	-	-	28	-	-	16	-	-	5	-	-	11	-	-	3	-	-	16	-	-
1996	7	-	-	34	2	-	19	-	-	8	-	-	13	-	-	8	-	-	13	1	-
1997	15	-	-	31	2	-	18	1	-	10	-	-	11	2	-	9	-	-	10	-	-
1998	15	-	-	50	2	-	14	1	-	13	-	-	25	-	-	10	-	-	9	1	-
1999	8	-	-	45	-	-	17	-	-	16	-	-	14	1	-	13	-	-	12	-	-
2000	18	-	-	37	-	-	19	1	-	7	1	-	21	1	-	7	-	-	12	-	-
2001	12	-	-	40	1	-	16	-	-	15	-	-	23	-	-	13	-	-	5	-	1
2002	14	1	-	73	1	-	27	1	-	13	1	-	19	-	-	12	-	-	11	-	-
2003	26	1	-	45	-	-	24	-	-	17	-	-	23	1	-	12	-	-	24	1	-
2004	16	-	-	63	-	-	33	1	-	23	-	-	27	1	-	24	-	-	19	-	-
2005	19	-	-	82	2	-	27	-	-	21	-	-	24	-	-	11	-	-	15	-	-
2006	15	-	-	90	-	-	48	-	-	20	-	-	24	-	-	22	-	-	21	-	-

ANALYTICKÉ INFORMACE

Graf 3 Podíl vícečetných porodů – úhrn porodů v okresech kraje v letech 1991 až 2006

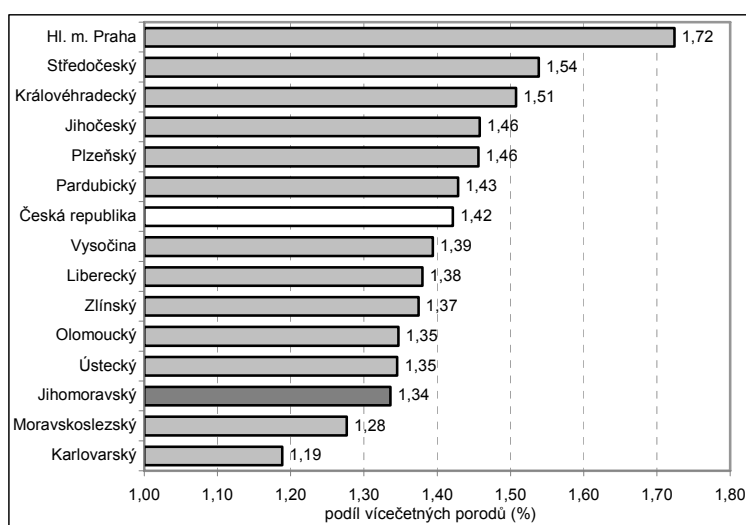
Podíl vícečetných porodů v okresech výrazně kolísal, nejnižší podíl byl zaznamenán v okrese Blansko, a to 0,42 % v roce 1991, naopak nejvyšší v okrese Vyškov, a to 2,91 % v roce 2004. V úhrnu let 1991 až 2006 byl nejvyšší podíl vícečetných porodů zaznamenán v okrese Brno-město (1,43 %) a Brno-venkov (1,40 %), naopak nejnižší v okrese Břeclav (1,16 %) a Znojmo (1,21 %), což názorně vyplývá z grafu 3. Rok 2006 v Jihomoravském

kraji byl rokem s nejvyšším podílem vícečetných porodů, poprvé ve sledovaných 16 letech podíl přesáhl hranici 2 %. Tato hranice byla překročena ve 4 okresech (podobně jako v roce 2004), nejvyšší podíl vícečetných porodů v roce 2006 byl zaznamenán v okrese Vyškov (2,78 %) a Brno-venkov (2,55 %).

Tab. 6 Podíl vícečetných porodů podle krajů

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Česká republika	0,91	0,96	0,91	0,96	1,08	1,19	1,34	1,64	1,65	1,55	1,72	1,66	1,74	1,91	1,93	2,05
Hl. m. Praha	1,07	0,94	1,13	1,14	1,39	1,43	1,96	2,14	2,37	1,90	2,31	1,91	1,72	2,00	2,25	2,25
Středočeský	0,96	0,98	0,84	1,05	1,20	1,33	1,29	1,85	1,71	2,00	1,96	1,69	1,82	2,20	1,98	2,01
Jihočeský	0,61	0,74	0,82	0,76	1,20	1,26	1,56	1,70	1,57	1,61	2,35	1,93	2,06	1,95	1,99	2,06
Plzeňský	0,86	0,82	0,97	0,89	0,99	0,85	1,22	1,75	1,72	1,45	1,70	1,68	1,68	2,08	2,54	2,43
Karlovarský	1,05	0,87	0,61	0,77	0,85	0,91	0,86	1,56	1,16	1,29	1,21	1,30	1,44	1,92	1,71	1,84
Ústecký	0,95	0,93	0,95	0,99	1,08	0,96	1,31	1,65	1,67	1,42	1,54	1,61	1,48	1,66	1,75	1,90
Liberecký	1,01	0,96	0,98	0,86	1,33	1,33	1,15	1,47	2,31	1,59	1,59	1,32	1,25	1,50	1,66	2,15
Královéhradecký	0,85	0,88	0,81	0,96	1,00	1,27	1,47	1,87	2,09	1,78	1,70	1,70	2,02	2,08	1,92	2,44
Pardubický	0,75	1,22	0,87	0,82	1,32	1,35	1,44	1,93	1,62	1,56	1,47	1,50	1,75	1,70	1,74	2,34
Vysočina	0,84	0,97	1,00	0,99	0,90	1,31	1,13	1,84	1,32	1,72	1,64	1,51	2,06	1,86	2,03	1,87
Jihomoravský	1,01	1,03	0,79	0,92	0,87	1,08	1,14	1,46	1,33	1,31	1,32	1,74	1,77	1,98	1,83	2,12
Olomoucký	0,86	1,14	1,05	0,91	1,06	1,17	1,50	1,19	1,16	1,48	1,67	1,67	1,62	2,11	1,64	1,75
Zlínský	0,75	0,97	0,97	1,15	1,09	1,16	1,04	1,39	1,40	1,42	1,41	1,76	2,02	1,81	2,14	2,12
Moravskoslezský	0,95	0,96	0,86	0,93	0,91	1,13	1,30	1,31	1,51	1,15	1,67	1,55	1,65	1,69	1,71	1,67

Graf 4 Podíl vícečetných porodů – úhrn porodů v krajích v letech 1991 až 2006

V České republice byla dvouprocentní hranice podílu vícečetných porodů překročena stejně jako v Jihomoravském kraji až v roce 2006. Byla překročena celkem v devíti krajích, nejvyšší podíl vícečetných porodů byl zaznamenán v Královéhradeckém kraji (2,44 %) a v Plzeňském kraji (2,43 %), podíl 2,12 % v Jihomoravském kraji byl šestý nejvyšší. Dvouprocentní hranice byla během sledovaného období poprvé překročena v roce 1998, a to v Hl. m. Praze, na druhé straně ve 3 krajích (Karlovarský, Ústecký, Moravskoslezský) této hranice ještě nebylo dosaženo vůbec a ve 3 krajích (Pardubický, Jihomoravský, Olomoucký) pouze jedenkrát. Spočteme-li podíl vícečetných porodů v celkovém

úhrnu let 1991 až 2006, pak právě v Hl. m. Praze byl podíl nejvyšší (1,72 %), v Jihomoravském kraji to byl podíl 3. nejnižší (1,34 %) a celkově nejnižší podíl byl v Karlovarském kraji (1,19 %) – viz graf 4.

Na závěr je možno konstatovat, že trend zvyšování podílu vícečetných porodů bude zřejmě pokračovat i nadále. Příčiny byly ve stručnosti uvedeny již v úvodu – rozšíření asistované reprodukce v souvislosti

ANALYTICKÉ INFORMACE

s obecným poklesem plodnosti mužů i žen, užívání hormonálních přípravků či zvyšování věku matek při porodu jsou fakta všeobecně známá, detailní rozbor příčin je však spíše věcí odborných lékařských kruhů.